

За българската държава възпитателната работа с подрастващите е важен приоритет. **Държавните и други институции** от една страна, и **НПО**, от друга, съвместно са разработили и изпълняват надеждна политика за устойчиво подпомагане на ромските деца, които имат нужда от морална и материална подкрепа, както и предлагат специализирана помощ за преодоляване на демотивацията и отчаянието по време на учене и следване. Образователната интеграция на ромските деца е най-важният приоритет на държавата за дългосрочно преодоляване на изостаналостта и маргинализацията на ромската общност у нас.

При такава подкрепа от държавните и други институции и от НПО, вероятността да се възпита първопроходец е най-голяма.

И така, при дългия си път от патриархалното многолюдно семейство до модерното общество всеки първопроходец, освен много знания от всички области на живота и тясна професионална специализация, с която се реализира професионално, познава и на практика е изпитал множество механизми за оцеляване и развитие в света на неромите. Този свят вече е и негов.

Едновременно с това всички нероми, представители на модерното общество, са имали възможност при общуването си да разберат, че първопроходецът от ромската общност е нормален представител на човешкия род и, при наличие на определени предпоставки вътре в ромската общност, той няма да бъде изключение. Освен това, по-сензитивните от тях са усетили неговите уроци по приспособяване към различни условия за учене, работа и живеене, усвоени от него още в ранното му детство; почувствали са уменията му да балансира отношенията си в голям колектив, придобити при условията на живеене в голямо семейство и род; оценили са на практика самочувствието, което той притежава, когато става въпрос за него самия като носител на културни ценности; усетили са привързаността му и са разбрали, че уважението към собственото семейство и род е неразделна част от себеуважението и т.н. С други думи, първопроходецът както е получавал знания и умения от модерния свят и е променял себе си, така е и давал знания и умения, като е променял и хората покрай себе си.

5.2 Специфични начини за връщане в общността и подтикване към промяна

Когато всичко това, което първопроходецът е натрупал като знания и умения при социализацията си в двете общности, се обърне в общественно-образователна дейност в полза на промяната в ромската общност, тогава можем да твърдим, че вече имаме работа с първопроходец.

Заявените в изследването специфични начини за връщане в общността най-общо са в две посоки:

5.2.1 Силна връзка с родителите, близкото обкръжение и общността. Посредник между роми и институции.

Първопроходецът никога не е скъсвал/прекъсвал връзката си както със собствените си родители и с хората от най-близкото си обкръжение, така и с ромската общност като цяло. Той е добре реализирал се и уважаван и от двете общности специалист и взема активно участие при разработването на адекватна държавна и местна политика за взаимна социализация и интеграция. Първопроходецът е и публичната личност, към която често ромите се обръщат за съвет и за помощ от